

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ СТВОРЕННЯ УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ І ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ (AMLA)

Вареник В.В., аспірант*,

Приватний вищий навчальний заклад
«Європейський університет», м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-9777-4899>

Механізми боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (ПВК/ФТ) повинні постійно вдосконалюватися, адже злочинні елементи теж постійно вдосконалюють методи обходу діючих правил. В Європейському Союзі це питання є особливо актуальним, враховуючи вільний рух капіталу та свободу надання фінансових послуг. Відсутність ефективних заходів в сфері ПВК/ФТ може призвести не лише до значних економічних збитків, а й до порушення функціонування єдиного ринку та репутаційних збитків для всього ЄС.

Боротьба з відмиванням грошей в Європейському Союзі почалася на початку 1990-х років. За останні тридцять років в ЄС склалася складна правова база щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Основним елементом даної сфери законодавства є Директива щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (4-та Директива щодо ПВК/ФТ), прийнята в 2015 році [5]. У 2018 році до 4-ї Директиви про ПВК/ФТ були внесені зміни 5-ю Директивою про боротьбу з відмиванням грошей (5-та Директива про ПВК/ФТ) [3].

7 травня 2020 року Європейська Комісія представила План дій щодо комплексної політики ЄС щодо запобігання відмиванню грошей і фінансуванню тероризму [1] з метою зміцнення існуючої нормативно-правової бази щодо боротьби з відмиванням грошей, який складався з шести компонентів. У липні 2021 року Європейська Комісія запропонувала створити новий орган ЄС, Управління з питань боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (AMLA), для впровадження 3-го та 4-го компонентів Плану дій та регулювання їх на рівні регламенту.

13 грудня 2023 року Європейська Рада та Європейський Парламент попередньо домовилися про створення Управління з

* Науковий керівник – Польова Н.М., к.е.н., доцент

боротьби з відмиванням грошей («AMLА»). 18 грудня 2023 року, представники Ради та Парламенту досягли спільного розуміння щодо процесу вибору місця розташування АМЛА. Остаточна домовленість щодо розташування штаб-квартири АМЛА була досягнута на неформальній міжінституційній зустрічі на політичному рівні 22 лютого 2024 року. АМЛА базуватиметься у Франкфурті та почне працювати в середині 2025 року [4].

Відповідно до Регламенту АМЛА [2], метою АМЛА є «захист суспільних інтересів, стабільності фінансової системи Європейського Союзу та належного функціонування внутрішнього ринку». Крім того, обов'язком АМЛА буде здійснення хостингу системи FIU.Net, яка є ІТ-системою, що використовується для обміну інформацією між ПФР в межах ЄС.

Значним нововведенням є те, що обмежена кількість бізнес-структур фінансового сектору ЄС отримають статус «вибраних зобов'язаних осіб», безпосередній нагляд за якими буде здійснювати АМЛА, а не національні підрозділи фінансової розвідки. Нагляд за іншими компаніями фінансового сектору та нефінансовим сектором залишатиметься прерогативою національних компетентних органів. Така зміна в системі контролю має на меті забезпечити більш ефективний та менш фрагментарний захист фінансової системи ЄС. Процес оцінки «вибраних зобов'язаних осіб» детально викладено в Регламенті АМЛА. Управління має переглядати контрольні показники та методологію принаймні кожні три роки. Перший процес відбору буде проведено АМЛА у 2025 році, а «вибрані зобов'язані особи» будуть передані під нагляд на рівні ЄС з 2026 року.

Регламент АМЛА [2] передбачає дві основні категорії зобов'язаних осіб:

1) транскордонні кредитні та фінансові установи високого ризику, які здійснюють діяльність у значній кількості держав-членів, які періодично вибираються;

2) у виняткових випадках будь-яка організація, чий суттєві порушення застосовних вимог не розглядаються належним чином або своєчасно її національним наглядовим органом.

Щоб кваліфікуватись як вибрана зобов'язана особа, зобов'язана особа фінансового сектору повинна бути активною в певній частині держав-членів (критерії прийнятності) і була віднесена національним наглядовим органом до найвищої категорії ризику ПБК/ФТ у мінімальній кількості цих країн-членів.

АМЛА матиме повноваження виносити обов'язкові рішення до вибраних зобов'язаних суб'єктів та застосовувати адміністративні санкції. Регламент АМЛА передбачає два види санкцій:

1. Адміністративні грошові санкції можуть становити максимум 10% обороту або 10000000 євро для юридичних осіб, залежно від того, яка сума більша.

2. Періодична пеня, яка буде нараховуватися щоденно до моменту виконання відповідного рішення відповідним зобов'язаним суб'єктом. Розмір періодичної пені буде становити 3 % середньоденного обороту за попередній господарський рік. Даний вид пені може бути накладений на максимальний період в шість місяців.

Важливо підкреслити, що рішення АМЛА може бути предметом позову в Суді Європейського Союзу.

Регламент АМЛА містить детальні правила щодо співпраці з іншими інституціями: Європейська Комісія визнала, що співпраця між наглядовими, адміністративними та правоохоронними органами має важливе значення для успішної боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. Певні органи Союзу мають конкретні завдання або мандати у цій сфері, і АМЛА має переконатися, що вона здатна співпрацювати з такими органами, зокрема, з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (OLAF), Європейським поліцейським офісом (Європол), Агентством Європейського Союзу зі Співробітництва у сфері кримінального правосуддя (Євроюст) та Офісом Європейської прокуратури (EPPO). З цією метою АМЛА повинна укласти окремі робочі домовленості з даними європейськими органами, в яких будуть визначені деталі їхньої співпраці.

Отже, АМЛА, як новий наднаціональний орган ЄС, матиме повноваження накладати адміністративні санкції та проводити розслідування. Таким чином, сфера дії системи наднаціональних санкцій Європейського Союзу буде й надалі розширюватися. Більш узгоджена нормативна та інституційна база буде сприяти більш ефективному захисту цілісності фінансової системи та єдиного ринку в Європейському Союзі.

Література:

1. Communication from the Commission on an Action Plan for a comprehensive Union policy on preventing money laundering and terrorist financing (2020/C 164/06), OJ C 164, 13.5.2020, pp. 21-33. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020XC0513%2803%29> (date of application: 28.02.2024).

2. Proposal for a regulation of the European parliament and of the council establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) 1094/2010, (EU) 1095/2010. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6222-2024-INIT/en/pdf> (date of application: 28.02.2024).

3. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України.

URL: https://fu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/5th%20EU%20Directive_Official%20translation.pdf (дата звернення: 28.02.2024).

4. Офіційний сайт Ради Європейського Союзу. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/> (дата звернення: 28.02.2024).

5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/es-2015849.pdf> (дата звернення: 28.02.2024).

ДО МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ЕКОНОМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Виговський О.О., Виговський П.О.,*

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна

Економічну мобільність суб'єктів підприємництва слід розглядати з двох концептуальних та поляризованих позицій: «економічна мобільність як умова розвитку» vs «економічна мобільність як вимушена реакція на зовнішні впливи». Відповідно до цього концепту економічну мобільність підприємства запропоновано розглядати як його здатність реагувати та адаптуватись до нових викликів мінливого середовища з прийняттям рішень щодо змін у спеціалізації, географії й формах діяльності. Відтак мобільність може набувати просторових (зміни в географії діяльності), організаційних (зміни форм діяльності) та функціональних (зміни в спеціалізації) форм. У рамках дослідження функціональних форм економічної мобільності підприємств з'ясовано об'єкти диверсифікації діяльності за напрямками виробництва, збуту, доходів, технологій і бізнес-ідей. У рамках дослідження просторових форм економічної мобільності

* Науковий керівник – Васильців Т.Г., д.е.н., професор